

БУРГАСКИ ДЪРЖАВЕН УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ.Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ

Утвърждавам:

Ректор:.....

/проф. д-р С. Златаров/

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

Специалност:	ПЕДАГОГИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА И БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ
Образователно-квалификационна степен:	Бакалавър
Професионално направление:	1.3. Педагогика на обучението по ...
Област на висше образование:	1. Педагогически науки
Професионална квалификация:	ПЕДАГОГ, УЧИТЕЛ ПО ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА, УЧИТЕЛ ПО БИОЛОГИЯ И ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ

I. ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОБУЧЕНИЕ

Настоящата квалификационна характеристика е неразделна част от учебния план на бакалавърска програма „Педагогика на обучението по Човекът и природата и Биология и здравно образование“ и определя професионалната квалификация на специалиста с висше образование, придобил образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ в област „Педагогически науки“, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...

За обучение за придобиване на ОКС „Бакалавър“ по специалност „Педагогика на обучението по Човекът и природата и Биология и здравно образование“ се приемат лица, които са завършили средно образование, осигуряващо им достъп до обучение във висши училища. Приемът е в съответствие със ЗВО, Правилника за устройството и дейността на Университета и с Правилника за учебната работа, и се осъществява на базата на оценка по една от следните ДЗИ: български език и литература, биология, химия, физика или математика. Кандидат-студентите полагат изпит за проверка на говорните и комуникативните способности.

Квалификационната характеристика на бакалавъра по Педагогика на обучението по Човекът и природата и Биология и здравно образование, придобил бакалавърска степен във Факултет по обществени науки при Бургаски държавен университет „Проф. д-р А. Златаров“ (БДУ „Проф. д-р Асен Златаров“), както и учебният план, който осигурява неговата подготовка, са съобразени със:

- *Закон за предучилищното и училищното образование, Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г.;*
- *Наредба №15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти (Обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 27.11.2020 г.);*
- *Наредба за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“, в сила от учебната 2017/2018 г. (Приета с ПМС № 289 от 07.11.2016 г., Обн. ДВ. бр.89 от 11 ноември 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 декември 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 февруари 2021 г.);*
- *Закона за висшето образование (Обн. ДВ, бр.112/ 27.12.1995 г., изм. и доп., бр. 98 от 27.11.2018 г., в сила от 27.11.2018 г.; изм. и доп., бр. 17 от 25.02.2020 г.);*
- *Наредбата за държавните образователни изисквания за придобиване на висше образование за образователно-квалификационна степен „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“ (Приета с ПМС № 162 от 23.07.2002 г., обн., ДВ, бр. 76 от 6.08.2002 г., в сила от 6.08.2002 г., попр., бр. 85 от 5.09.2002 г., доп., бр. 79 от 5.09.2003 г.);*
- *Правилник за устройство и дейността на БДУ „Проф. д-р А. Златаров“⁴;*
- *Правилник за учебната дейност на БДУ „Проф. д-р А. Златаров“.*

1. ЦЕЛ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ПРОГРАМАТА

Цел на обучението в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по..., образователно-квалификационна степен „БАКАЛАВЪР“ по специалност „Педагогика на обучението по Човекът и природата и Биология и здравно образование“ е подготовка на педагози – учители по предмети от областта на природните науки, с професионални компетентности за организация и управление на образователната среда в училище; използване на съвременни форми, методи и средства за обучение и възпитание на

учениците в средното училище; прилагане на актуални подходи за педагогическа и психологическа подкрепа на учениците в институционална образователна среда; действие в проблемни ситуации и вземане на творчески решения.

Описаната професионална квалификация ще им позволи успешна реализация в образователната сфера – в областта на обучението по природни науки в начален и прогимназиален етап на основна степен на образование, първи и втори гимназиален етап на средна степен на образование, както и в сферата на извънучилищната педагогическа дейност (където е приложимо).

Поставената **цел** е в пълно съответствие с **мисията** на Университета за подготовка на специалисти с висше образование и отговаря на **функцията** на Факултета по обществени науки за подготовка на специалисти в областта на педагогическите науки.

За реализиране на поставената **цел** е необходимо успешното решаване на следните основни задачи:

- Усвояване на знания и умения в специализираните дисциплини от учебния план;
- Изграждане на подход и стил в самостоятелната работа по поддържане и повишаване на квалификацията в областта на определени педагогически направления; умение за защита на идея или проект, при което да се уважава опонента като специалист и личност.

2. ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБУЧЕНИЕТО

Бакалавърска степен се придобива след обучение в осем семестъра (240 кредита) в редовна или задочна форма на обучение (ниво 6, подниво 6Б, Първи цикъл на Квалификационна рамка на Европейското пространство за висше образование (КРЕПВО) и Националната квалификационна рамка на Република България).

Всяка учебна година е от два семестъра и 30 учебни седмици. Продължителността на академичния час е 45 минути.

Обучението по програмата е организирано в лекционни курсове, семинарни и практически упражнения. Задължителните дисциплини са обособени в три цикъла: общо профилиращи, педагогически и методически. Предвидена е и задължителна дисциплина от психологическия цикъл. Към всеки цикъл са предложени списъци с избираеми дисциплини. Учебният план съдържа списъци с факултативни дисциплини, които дават възможност да се добавят допълнителни компетентности към профила на специалиста. Съдържателно и структурно, задължителните, избираемите и факултативните дисциплини осигуряват фундаментална, тясно-профилираща и специализирана подготовка с оглед придобиване от завършващите бакалавърска степен по педагогика с квалификация в областта на обучението по Човекът и природата и Биология и здравно образование.

Целта на дисциплините от общопедагогическия цикъл е да се формират базисни професионално-педагогически компетентности за актуалните образователни подходи и възпитателните аспекти на педагогическите дейности в училище, психологическите измерения на педагогическата дейност, диагностика и оценяване на резултатите от образователната дейност. Подборът и съдържанието на дисциплините отразява актуалните интерпретации и най-новите достижения на педагогическата наука по темите, отразени в учебното съдържание. Заложените дисциплини съответстват на Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС № 289 от 07.11.2016 г.).

Дисциплините от методическия цикъл осигуряват тясно специализираща и профилираща подготовка по отношение на учебните предмети Човекът и природата и Биология и здравно образование, предвидени за изучаване в училище. В този цикъл е акцентирано върху практическата подготовка (практически упражнения), тъй като „тренирането“ на професионални умения е водещо. Заложените дисциплини съответстват на Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС № 289 от 07.11.2016 г.).

Разпределението на избираемите дисциплини в отделните списъци е съобразено с възможността да се добавят нови, по-тесни компетентности към профила на специалиста, като му се даде възможност да избира, в коя насока да задълбочи теоретичната и практико-приложната си подготовка с оглед интересите и бъдещата си реализация. Два списъка съдържат избираеми дисциплини съответстващи на изискванията на Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС № 289 от 07.11.2016 г.).

Факултативните учебни дисциплини дават възможност за получаване на знания и умения от специфични научни области в съответствие с интересите на студентите. Студентите изучават поне една факултативна дисциплина според изискванията на Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС № 289 от 07.11.2016 г.).

Практическата подготовка на студентите се осъществява в три форми – хоспитиране, текуща педагогическа практика и стажантска практика в съответствие с изискванията на Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС № 289 от 07.11.2016 г.).

3. МЕТОДИ И РЕСУРСИ НА ОБУЧЕНИЕ

Целите на обучението в бакалавърската програма се постигат с прилагането на актуални методи, форми и средства.

– Методи на обучение:

- лекция;
- дискусия;
- евристична беседа;
- решаване на казуси;
- работа с информационни източници – специализирана литература, електронни ресурси, интернет-източници;
- работа по проект и изследователска задача;
- демонстрация;
- симулация;
- учебен експеримент;
- теренни изследвания;
- наблюдение.

– Форми на обучение:

- работа в малка група;
- самостоятелна работа;
- семинар;
- лабораторно занятие.

• Средства на обучение (образователни ресурси):

- съвременни технологични средства – компютърни системи, интерактивна дъска;
- мултимедийни ресурси;
- учебни филми.

4. ОЦЕНЯВАНЕ НА ЗНАНИЯТА НА СТУДЕНТИТЕ

Проверката и оценката се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или заключителен семестриален контрол. Формите на контрол, избрани от преподавателя, са отразени в съответната учебна програма. Оценка се дава по шестобалната система с присъждане на кредити. Кредити се присъждат след успешно издържан изпит (над Среден 3.00)

Текущият контрол включва следните методи:

- решаване на тест;
- изследване и защита на теза (курсов проект);
- беседа;
- реферирание на научни текстове и др.

Заключителният контрол представлява полагане на изпит или текуща оценка.

5. ДИПЛОМИРАНЕ

Формата на дипломиране за специалността е държавен практико-приложен изпит по Човекът и природата, държавен практико-приложен изпит по Биология и здравно образование, писмен държавен изпит по педагогика на обучението по Човекът и природата и писмен държавен изпит по педагогика на обучението по Биология и здравно образование.

Изпитите се провеждат от избрана от Факултетния съвет изпитна комисия. В състава на всяка изпитна комисия, определена със заповед на Ректора, задължително се включват хабилитирани преподаватели от висшето училище и учител/и-наставник/ци, под чието ръководство е провеждана стажантската практика.

Професионалната квалификация „учител“ се удостоверява с дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ на висше образование.

II. КВАЛИФИКАЦИОНЕН СТАНДАРТ

Компетентностите за придобиване на професионална квалификация „Педагог, учител по човекът и природата, учител по биология и здравно образование“ са обособени в следните групи (съгласно Наредбата за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“ (ПМС № 289 от 07.11.2016 г.):

1. Преподаване
2. Взаимоотношения с учениците
3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти
4. Лидерство
5. Работа с родителите и семейната общност
6. Възпитателна работа
7. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда

Компетентностите, свързани с професионално-педагогическата подготовка за преподаване на учителя по Човекът и природата и Биология и здравно образование в

областта на дидактиката, методиката на обучението, прилагането на ИКТ в обучение включват знания, умения и отношения за:

- научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в училище (Човекът и природата и Биология и здравно образование), готовност за актуализиране и адаптиране на учебното съдържание към възрастовите особености и степента на познавателно развитие, интересите и способностите на учениците;
- компетентностния подход в обучението;
- урока като основна форма на обучение;
- подходи за прилагане на споделено преподаване;
- осъществяване на междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението;
- ефективно преподаване в дейности по интереси;
- диференциация и индивидуализация в процеса на обучението;
- консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа;
- целодневната организация на учебния ден;
- училищната среда и възможностите за преодоляване на факторите и причините, които затрудняват ученето;
- оценяване постиженията на учениците;
- прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на обучение, развитие на дигитални медийни компетентности;
- синхронно обучение в електронна среда от разстояние или комбинирана форма на обучение чрез използване на ИКТ;
- активизиране на самостоятелната и груповата работа на учениците чрез използване на ИКТ и развитие на дигитални медийни компетентности;
- възпитателна дейност в рамките на обучението.

Компетентностите, свързани с взаимоотношенията с учениците в училище включват знания, умения и отношения за:

- поставяне на ученика в центъра на учебния процес;
- създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата;
- мотивиране на учениците за учене и саморазвитие;
- специфики на възрастовото развитие на учениците;
- психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците;
- развитието на деца със специални образователни потребности и с хронични заболявания;
- развитието на ученици с надареност в областта на природните науки;
- спецификата на социокултурната детерминираност на личностното и социалното развитие на учениците и работа в мултикултурна среда;
- етичните и правни измерения на взаимоотношенията с учениците.

Компетентностите, свързани с взаимоотношенията с други педагогически специалисти в училище включват знания, умения и отношения за:

- съвместна работа с директор, зам.-директор, учители и др.;
- форми и методи на съвместна работа с останалите учители, включително ресурсни учители;

- съвместна екипна работа с педагогическия съветник, психолога, ресурсния учител, логопеда, социалния работник, класния ръководител;
- педагогическата медиация, вкл. ролята на класния ръководител като посредник и медиатор;
- етичните и правните измерения на взаимоотношенията в педагогическата практика.

Компетентностите, свързани с лидерството в училище, включват знания, умения и отношения за:

- теоретични проблеми на лидерството в образованието, както и подходящи форми за ефективна и конструктивна работа в рамките на класната стая и управление на ученическия клас;
- човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние и повишаване на мотивацията сред учениците;
- иновативни образователни практики в класната стая;
- особеностите на човешката креативност в училищна възраст.

Компетентностите, свързани с работа с родителите и семейната общност в училище включват знания, умения и отношения за:

- родителите и семейната общност като партньор на образователната институция;
- социокултурния статус и професиите на родителите и семейната общност;
- информиране на родителите и семейната общност за цялостното развитие на техните деца;
- влиянието на семейната среда върху развитието и възпитанието на учениците;
- семейството като основни типове, култура, традиции, специфика на идентичността, взаимоотношения;
- дигиталните медийни компетенции в семействата на учениците;
- подходи, форми, методи за взаимоотношения със семейната общност.

Компетентностите, свързани с възпитателната работа в училище, включват знания, умения и отношения за:

- възможности за личностно развитие и социална компетентност на учениците;
- модели на педагогическа възпитателна среда и работа;
- сътрудничество в областта на възпитателна работа с родителите и представителите на семейната общност;
- дигитални ресурси за работа с учениците с възпитателно-образователен характер, вкл. в условия на синхронно обучение в електронна среда от разстояние;
- формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците;
- съдържателни направления на възпитателната работа;
- осъществяване на възпитателни взаимодействия в и извън училище;
- превенция и справяне с конфликтни ситуации;
- факторите за агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици в началния етап и възможностите за педагогическа реакция;
- сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи възпитателна работа в областта на здравето и спорта.

Компетентностите, свързани с работата в мултикултурна и приобщаваща училищна среда, включват знания, умения и отношения за:

- педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда и специфичните ѝ проявления;
- възпитаване на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.;
- нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование;
- взаимодействие с деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност;
- сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации, осъществяващи дейност в хетерогенна, в т.ч. мултикултурна среда, в областта на интеркултурното образование, приобщаващото образование и социалното включване.

Формирането на тези компетентности става в хода на обучение в задължителни дисциплини от профилиращи педагогически и методически дисциплини и избираеми дисциплини (Приложение 1).

III. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ДОПЪЛНИТЕЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

Бакалавърът с квалификация „Педагог, учител по Човекът и природата, учител по Биология и здравно образование“ може да се реализира в системата на образованието и образователни центрове извън сферата на формалното образование като:

- Учител по „Човекът и природата“ в начален и прогимназиален етап на училищното образование;
- Учител по „Биология и здравно образование“ в прогимназиален, I. и II. гимназиален етап на училищното образование;
- Всички останали длъжности, съответстващи на основната квалификация на учителя (съгласно Наредба 15 на МОН);
- Ръководител (директор/помощник директор) на училище;
- Експерт в общински отдел „Образование“;
- Експерт в областта на природните науки в РУО;
- Организатор на педагогически дейности в образователни центрове (според придобитата квалификация).

Завършилите бакалавърска степен педагози могат да продължат образованието си в:

- Образователно-квалификационна степен „Магистър“ и образователна и научна степен „Доктор“;
- В различни форми на квалификация и продължаващо обучение през целия живот.

Настоящата квалификационна характеристика е приета на заседание на ФС на ФОН, Протокол 8 / 6.12.2024 и утвърдена на заседание на Академичен съвет, протокол 28 / 19.12.2024.

Настоящата квалификационна характеристика е актуализирана на заседание на ФС на ФОН, Протокол 14 / 20.05.2026 и утвърдена на заседание на Академичен съвет, протокол 61 / 28.05.2026

Приложение 1.

Компетентностите за придобиване на професионална квалификация „Педагог, учител по Човекът и природата, учител по Биология и здравно образование“							
Дисциплини	Група 1. Преподаване	Група 2. Взаимоотношения с учениците	Група 3. Взаимоотношения с други педагогически специалисти	Група 4. Лидерство	Група 5. Работа с родители и семейна общност	Група 6. Възпитателна работа	Група 7. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда
задължителни дисциплини							
Основи на педагогиката	X	X		X		X	
Математика	X						
Обща биология	X						
ИКТ в обучение и работа в дигитална среда	X	X					
Неорганична химия I част	X						
Ботаника	X						
Хоспитиране (ЧП и БЗО)	X	X	X	X		X	
Физическо възпитание и спорт							
Физика I част	X						
Неорганична химия II част	X						
Зоология на безгръбначни животни	X						
Физиология на растенията	X						
Почвознание и замърсяване на почви	X						
Еволюция на Земята и възникване на живота	X						
Хигиена и здравно образование	X						
Строеж на веществото и основи на термодинамиката	X						
Аналитична химия	X						
Физика II част и Климатология	X						
Зоология на гръбначни животни	X						
Теория на възпитанието	X	X	X	X	X	X	X
Дидактика	X		X	X			
Генетика	X						
Психология	X	X	X	X	X	X	
Методика на обучението по ЧП	X	X				X	X
Анатомия на човека	X						
Физиология на животните и човека	X						
Екология	X						
Органична химия	X						
Екология на храните	X						

Биофизикохимия	X						
Експериментът в обучението по ЧП	X	X				X	
Методика на обучението по БЗО	X	X				X	X
Биохимия	X						
Природа и индустрия (екологични проблеми)	X						
Вирусология и имунология	X						
Замърсяване на въздуха	X						
Микробиология	X						
Опасни вещества в природата	X						
Експериментът в обучението по БЗО	X	X				X	
Замърсяване на води	X						
Първа долекарска помощ	X						
Педагогическа диагностика	X	X	X	X		X	
Компетентностен подход и иновации в образованието	X	X		X		X	
Защита при бедствия	X						
Приобщаващо образование	X	X	X				X
Отпадъци и околна среда							
Дизайн на обучението по природни науки	X	X					
Текуща педагогическа практика (ЧП)	X	X	X	X	X	X	X
Текуща педагогическа практика (БЗО)	X	X	X	X	X	X	X
Природонаучна практика	X	X					
Стажантска практика по ЧП	X	X	X	X		X	X
Стажантска практика по БЗО	X	X	X	X		X	X
Избираеми дисциплини							
Английски език	X						
Руски език	X						
Немски език	X						
Френски език	X						
Използване на облачни технологии в учебния процес	X	X					
Мултимедийни уроци в средното училище	X	X					
Интегриране на интерактивни хардуерни и софтуерни технологии в учебния процес	X	X					
Интернет технологии в учебния процес	X	X					
Управление на взаимоотношенията в образователна среда		X					
Комуникативни умения в образователна среда		X					
Лидерство в образованието				X			
Управление на образователни институции			X	X			

Взаимодействие със семейството					X	
Педагогическо взаимодействие в мултикултурна среда		X				X
Гражданско образование	X	X			X	X
Разработване на уроци за обучение в електронна среда	X	X				
Здравно и екологично образование	X	X				
Приобщаващо образование за деца и ученици със СОП	X	X				X
Дигитална компетентност и дигитална креативност	X	X				
Обучение в сътрудничество	X	X				
Методика на обучението по химия	X	X			X	
Методика на обучението по физика	X	X			X	
Приложна химия	X					
Експериментът в обучението по химия	X	X				
Експериментът в обучението по физика	X	X				
Методика на решаване на задачи по природни науки	X	X				
STEM базирано обучение по природни науки	X	X				
Интердисциплинарен подход в обучението по природни науки	X	X				
Проектиране на експериментална дейност по природни науки	X	X			X	
Мотивационни аспекти на обучението по природни науки	X	X			X	
Анализ на води	X					
Анализ на почви	X					
Анализ на въздух	X					
Мониторинг на околната среда	X					
Факултативни дисциплини						
Защитени територии	X					
Защитени видове и местообитания	X					
Екологично законодателство	X					
Дендрология	X					
Орнитология	X					
Оценяване на компетентности по природни науки	X					
Иновации в обучението по природни науки	X	X				